

b) Tot pentru prima dată se confirmă că acolo au avut loc execuții, chiar dacă nu recunoaște că el a fost ucigașul.

În privința celui care a reușit să fugă, oricine își poate da seama că acela a fost un om al Securității introdus între cei trei, pentru a-i iscodi, iar în urma informațiilor astfel obținute putându-se trece la noi arestări. Or, Neculai Cojocaru mi-a mai povestit că, odată, vitele oamenilor ajungând să pască în apropiere de Casa pădurarului, Gheorghe Pușcașu a scos doi oameni să sape o groapă, iar când aceștia au încercat să fugă intrând printre vite, au fost împușcați, ceea ce a făcut să sperie copiii și să fugă acasă. Când câțiva oameni au venit să vadă ce s-a întâmplat, au fost amenințați că dacă nu se duc la casele lor vor avea soarta celor doi, încât oamenii au fost aduși astfel la tăcere.

Dana Hădăreanu, după ce a văzut gropile comune și a stat de vorbă cu principalii martori, din dorința de a fi cunoscute de opinia publică crimele comise sub regimul comunist, le-a descris în articolul „*Acești comuniști minunați și gropile lor comune*”, apărut în săptămânalul „Baricada” din 6 septembrie 1994, pe care îl reproduc în continuare:

„În luna octombrie a anului 1990 au fost descoperite în județul Neamț (la Dealul Mărului în apropierea comunei Gădinți și la Dealul Balaurului, lângă satul Sarata-Dobreni) două gropi comune în care fuseseră aruncate de-a valma cadavrele unor victime ale represiunii comuniste din „anii glorioși” ai cooperativizării. În ziarele România Liberă, Opinia Studențească, 22 și Deșteptarea au apărut reportaje și fotografii. Prin strădania comună a unor membri ai filialelor județene AFDPR și GDS, cu sprijinul ziariștilor, au fost identificați martori și câțiva dintre cei care au luat parte la execuții și la „ștergerea urmelor”. Au fost sesizate Procuratura și Tribunalul Militar. Iar apoi lucrurile au intrat pe făgașul normal. Adică nu s-a mai întâmplat nimic.

Groapa comună de la Dealul Mărului a fost descoperită la sesizarea lui Gheorghe Hopan, din satul Vulpășești și datorită

lui Ion Tudor, din satul Fag, care scrijelise o cruce pe un copac de lângă groapă, fapt care i-a permis să indice locul cu exactitate. Imediat după descoperirea primelor oseminte a fost anunțată Procuratura, primindu-se aprobarea pentru continuarea săpăturilor. Prezența doamnei Livia Dandara, istoric cu o recunoscută competență în arheologie, a conferit lucrărilor rigoare științifică.

Au fost descoperite, în afara unor resturi de îmbrăcăminte, și trei monede de 5 lei emise în 1948 (dovezi incontestabile asupra perioadei în care s-a comis asasinatul), ca și un glonte de calibru 9 mm. Cele 12 schelete au fost depuse la morgă, de unde au fost preluate de Tribunalul Militar Bacău pentru expertiză. Rezultatul nu a fost făcut cunoscut până astăzi.

La inițiativa sătenilor din Gâdinti, osemintele au fost reînhumate, de data aceasta creștinește, în cimitirul comunei, iar foștii deținuți politici au făcut donații pentru ridicarea unei cruci din marmură.

Dar mărturiile localnicilor vorbesc despre mai multe loturi executate și despre mai multe gropi comune. Unii își amintesc despre execuții care au avut loc în toamna anului 1949, alții prin luna august a aceluiași an sau iarna. Vasile Ipate, fost pădurar, menționează luna februarie și trei gropi, din care „câinii au scos chiar și pantofi de copil”. Diferă momentul din zi în care au fost comise aceste atrocități: noaptea, în plină zi sau dimineța. Ghețu Nicolae din Gâdinti era într-o după-amiază de august sau septembrie („la culesul cânepii”) la adunat lemne uscate. Pe la ora trei sau patru, o mașină a fost oprită în pădure, din ea fiind coborâți 14-15 oameni care au fost împușcați. Macovei Mihalache din satul Averești a trecut prin aceeași parte a pădurii – seara (posibil chiar în ziua execuției) – și a observat mai multe bălți de sânge. A doua zi, a fost acolo împreună cu un consătean și fiica sa. Toți trei își amintesc și acum de groapa în care zăceau mai multe cadavre, peste care se aruncaseră în pripă câteva lopeți de pământ. Deasupra era „o fetiță de opt-zece ani cu băsmăluță neagră, cu mâinile în-

tinse, în rochie gri". Un martor din Poienari vorbește despre o groapă comună în care, însă, era deasupra „un băiat cam de 25 de ani". E vorba de un alt mormânt improvizat, probabil cel al lotului de a cărui execuție știe Gheorghe Roșu din Averești. Acesta rămânând într-o noapte în coliba tatălui său, pădurar, a auzit împușcături, numărând 42 focuri de armă.

Sergentul major (pe atunci) Dumitru Luca, numit șef de post la Poienari în septembrie 1950, a declarat că localnicii i-au povestit despre execuțiile din anul precedent și despre „cadavrele sau resturile de cadavre din pădure" spunându-i că rămășițele pe care le-au găsit au fost reîngropate. Împreună cu șeful Consiliului Popular, Vasile Popovici, a mers în locurile semnalate de oameni, unde a găsit cartușe de pistol 7,76 mm, cu care erau dotate doar trupele de Securitate. Nedorind să provoace necazuri oamenilor din sat, întrucât ar fi trebuit să-i denunțe pe cei care îl informaseră, Dumitru Luca nu a făcut nici o sesizare. Ioan Șoldănescu, fostul șef de post din comuna Gâdiniți, le-a raportat superiorilor săi despre execuții și groapa comună găsită în pădure. Lui i s-a ordonat să răspândească zvonul că victimele execuției au fost țigani. La scurt timp după aceea, a fost detașat în județul Iași, iar apoi trecut în rezervă. În luna martie 1950 a fost arestat, iar în luna următoare judecat de Tribunalul Militar Iași pentru neglijență în serviciu și condamnat la o lună de închisoare și destituit.

Gheorghe Buzdugan, fost angajat al Ocolului Silvic Roman-Bacău, în localitatea Poienița-Dealul Mărului, arăta că în 1958 i s-a povestit despre execuțiile din anii 1956-1957, iar în 1959 a văzut un câine care ducea în bot o mână putrezită de om.

Concluzia că ar fi vorba de mai multe gropi comune este îndreptățită nu doar de mărturiile localnicilor, ci și de cele trei cruci scrijelite pe un copac de lângă groapa descoperită, care par să indice că în apropiere mai sunt două astfel de gropi. Din păcate, dacă la început martorii s-au arătat dornici să povestească tot ce știau și să indice locurile în care văzuseră astfel de gropi sau în care au avut astfel de execuții, acum au început

să se teamă. Tot mai des se face auzită replica: „dacă se întorc vremurile?” Faptul că, din lipsă de experiență, cei care s-au ocupat de săpăturile la cealaltă groapă comună găsită, cea de la Dealul Balaurlui, au luat oasele și le-au predat Procuraturii abia anul acesta, i-a speriat puțin pe săteni, făcându-i să susțină că morții nu mai trebuie dezgropați, fiind mai bine „să-i lăsăm să se odihnească în pace”. Dacă se poate numi pace.

Nicolae Popa, fost deținut politic, care a reușit printr-o voință de fier să învingă sechelele lăsate de cei 16 ani de închisoare, a rămas să înfrunte singur acest val de teamă și neîncredere. Fără să-l descurajeze tăcerea martorilor, continuă să meargă prin sate pentru a-i convinge să spună ce știu. Singur sau ajutat de câțiva prieteni a mai făcut și sondaje prin pădure. Dar, din păcate, în lipsa unor călăuze sau măcar a unor descrieri amănunțite a locurilor, se vede pus în situația de a căuta acul în carul cu fân. Dar totuși continuă să caute, convins că adevărul trebuie să iasă, până la urmă, la lumină.

Unii martori au murit, luând cu ei taine care nu se știe dacă vor mai fi dezvăluite vreodată. Așa s-a întâmplat cu Iorga Constantin, care a recunoscut că a luat parte la împușcarea a 60 de oameni, în pădurea Dealul Mărului. Din proprie inițiativă, s-a dus și la arhiva din Piatra Neamț, pentru a căuta registrele Securității și a vedea câți oameni au fost scoși în noaptea respectivă din arest. Brusc, însă, și-a schimbat atitudinea, nămairecunoscând nimic. A murit anul trecut, fără să divulge locul în care au fost îngropați cei uciși.

La Sarata-Dobreni, lângă Dealul Balaurlui, se întâmplă la fel. Aici oamenii sunt chiar mai suspicioși, din cauza greșelii celor care au luat osemintele. În groapa comună descoperită aici s-au descoperit șase schelete, dintre care unul în mod sigur al unei femei, fapt dovedit de inelul de argint și nasturii de sîdef găsiți. După mărturia Elisabetei Vasiloaie, victimele par să fie din zona Brăila-Galați. Elisabeta Vasiloaie își amintește că prin iulie-august 1949 a fost prevenită de finul ei, paznic la sediul Securității din Piatra Neamț, că vor fi aduși în pădure,

noaptea, oameni care vor fi împușcați. Încercând să-și liniștească rudele speriate, paznicul le-a spus că nu sunt localnici, ci „*chiaburi de la Galați sau Brăila*”.

În august-septembrie 1950, la un canton forestier de pe Dealul Balaurlui a fost adus un individ misterios, care a fost identificat de câțiva martori ca fiind un om al Securității venit în țară cu Divizia Tudor Vladimirescu. În fiecare zi, un jeep aducea trei-patru oameni pe care acesta îi împușca în apropiere. Găsit în 1990 și întrebat dacă știe ceva de execuții, el a declarat că a asistat odată la împușcarea a patru țigani care „o violaseră pe nevasta prefectului”. Execuția ar fi fost ordonată de acesta din dorința de a se răzbuna. Cei care își amintesc însă de prefectul din acea perioadă, Prâsnea, spun că avea un mare respect pentru lege și nu ar fi acționat fără hotărâre judecătorească. Unde au fost îngropate victimele nu se va afla, poate niciodată, cu atât mai mult cu cât pe locul vechiului canton a fost ridicat, poate nu din întâmplare, un depozit de dinamită, pretext pentru ca toată poiana din jur să fie declarată „zonă interzisă”.

Încă din 1990, oamenii din satul Sarata-Dobreni povesteau că lângă o fântână de la marginea pădurii au găsit, prin 1949, cadavrele a doi tineri, un bărbat și o femeie de aproximativ 25 de ani, cu fețele arse cu lampa cu benzină pentru a nu putea fi identificați.

Un alt localnic, Dominte Ion, ne-a indicat un alt loc „la vreo doi kilometri”, spunând că era vorba de doi bărbați. Am aflat astfel despre o nouă execuție și despre un nou mod de operare al Securității: uciderea mișească a oamenilor și lăsarea cadavrelor desfigurate în locuri cât mai umblate, pentru intimidare.

În toate satele țării au existat oameni care s-au opus jafului numit elegant „cooperativizare”. Numeroase sate s-au răscolat. Descoperind gropile comune, rămășițele împrăștiate prin pădure, oamenii erau convinși că în pădurile de la Dealul Mărlui și Dealul Balaurlui au fost uciși sătenii răsculați din comuna Butea sau din Băcești, aflate tot în județul Neamț.

Adevărul est greu de stabilit. Astfel de gropi ar putea fi și în alte zone ale țării. Nici asta nu vom afla, poate, niciodată. Pentru a se ascunde aceste mișelii, se emiteau, uneori după ani de zile, certificate de deces într-unul din numeroasele penitenciare din țară. Se mai întâmpla însă ca, din exces de zel, câte un prigonit să moară în două locuri. Într-un astfel de caz, după ce timp de câteva zile am căutat gropi comune în județul Neamț, mă întreb: de fapt, în ce prăpastie zac, acoperite cu câteva lopeți de pământ, osemintele celui ucis?"

Dana HĂDĂREANU

Din păcate, toate strădaniile depuse de unii ziariști pentru a fi cunoscute atrocitățile ce au avut loc sub regimul comunist, s-au lovit de nepăsarea unei mari majorități a opiniei publice, având răsunet doar în rândul celor ce au patronat aceste crime, făcându-i să ia imediat măsuri în a abate atenția oamenilor în alte direcții, prin tot felul de diversiuni. Dar crimele nu au avut loc numai la Casa pădurarului sau numai în anul 1949, ele având loc pe o arie mult mai întinsă și într-un timp îndelungat.

Interesantă și zguduitoare este mărturia făcută de Ion Ifrim, care locuiește în apropiere de Dealul Balaurului. Martorul își amintește cum într-o dimineață, a văzut în apropierea drumului ce străbate islazul spre Sarata-Dobreni, doi morți, o femeie și un bărbat, împușcați și având fețele arse cu benzină pentru a nu putea fi recunoscuți, descrise sau fotografiate, ceea ce ar fi constituit un risc în ascunderea identității lor. Cadavrele păreau a fi ale unor oameni tineri și au rămas acolo până a doua zi, apoi au dispărut. Se vorbea că ar fi fost îngropate în marginea pădurii, în apropierea unei fântâni. După câte îmi amintesc, această mărturie a fost făcută și de față cu Dana Hădăreanu, ceea ce ne-a făcut să căutăm fântâna, în speranța că vom găsi vreun semn care să ne indice groapa, deoarece auzisem că fusese pusă o cruce la marginea pădurii, unde ar fi fost îngropați. Nu am găsit nici un semn, dar am întâlnit un bătrân, Dominte Ioan din cătunul Cășărie, pe care l-am întrebat dacă știe